

Pastoraalitutkinnon toteutussuunnitelma

Hyväksytty Kirkon koulutuskeskuksen toimikunnassa 27.5.2014

Papin koulutuspolkutyöryhmä esitti keväällä 2013 perusteet pastoraalitutkinnon uudistamisesta. Piispainkokous hyväksyi mietinnön keskeiset linjaukset, joihin sisältyi myös opintokokonaisuuksien sisältökuvaukset. Päätös pastoraalitutkinnosta tehtiin piispainkokouksessa 4.12.2013.

Pastoraalitutkinnon tavoitteet ja toteutussuunnitelman keskeiset periaatteet

Pastoraalitutkinnon tavoitteena on syventää papin ja lehtorin ydinosaa ja tukea hänen kehittymistään kirkon työn ammattilaiseksi. Tutkinnon suorittanut hallitsee Raamatun ja luterilaisen tunnustuksen keskeisen sisällön sekä ymmärtää kirkon traditioita. Hän on perehtynyt kirkon eri toiminta-alueisiin ja osaa tulkita kristillistä sanomaa muuttuvassa toimintaympäristössä. Tutkinnon tavoitteen mukaisesti toteutussuunnitelman lähtökohtana on kysymys, minkälaisin tiedoin ja taidoin varustettuja pappeja kirkko tarvitsee.

Kun tavoitteena on syventää niitä tietoja ja kehittää niitä taitoja, joita pappi tarvitsee kirkon työssä sekä tukea kehittymistä kirkon työn ammattilaiseksi, se edellyttää, että koulutuksen suunnittelussa kiinnitetään sisältöjen ohella huomiota myös työskentelytapoihin. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että koulutuksessa pyritään kauttaaltaan tukemaan pappisidentiteettiä ja vahvistamaan reflektiivistä työtettä ja teologista ajattelua. Pastoraalitutkinnon suorittaminen mielletään pitkäksi prosessiksi, jossa tutkinnon teologisia sisältöjä tarkastellaan kirkon työn näkökulmasta. Opiskelujen tavoitteena ei siis ole ensisijassa teologisen tieteellisen tiedon syventäminen tai laajentaminen, vaan kehittyminen pappina eli kirkon työn ammattilaisena, jonka täytyy kyetä soveltamaan teologista osaamistaan konkreettiseen kirkon työhön erilaisissa tehtävissä. Pastoraalitutkintoon saattaakin sisältyä samoja asiakokonaisuuksia kuin teologian maisterin tutkintoon, mutta opintojen tavoite ja asioiden tarkastelunäkökulma poikkeaa olennaisesti akateemisista opinnoista.

Edellä kuvatut tavoitteet haastavat hyödyntämään monimuoto-opetuksen mahdollisuuksia sekä monipuolisia ja vaihtelevia työskentelytapoja. Olennaisen tärkeää on reflektoida papin työssä saatuja kokemuksia. Koulutuksessa pyritään myös nostamaan esille kysymyksiä, joita opiskelija tulee työstämään työssään. Erinomaisen mahdollisuuden tällaiseen työskentelyyn tarjoavat opintokokonaisuudet, joissa on kaksi lähijaksoa (esimerkiksi Sana ja elämä). Moniosaisissa ja etäopiskeluun painottuvissa työskentelyissä voidaan myös hyödyntää koulutuskeskuksen verkko-oppimisympäristöä, Apajaa. Yksi tärkeä ulottuvuus pastoraalitutkinnossa on pyrkimys innostaa itsensä kehittämiseen sekä teologiseen ajatteluun ja sen hyödyntämiseen. Yhden työkalun opiskeluun tuo ns. oppimispäiväkirja, joka otetaan käyttöön jo

ordinaatiovalmennuksen aikana. Sitä tullaan hyödyntämään kaikissa opintokokonaisuuksissa.

Toteutussuunnitelmat

Pastoraalitutkinnon opintokokonaisuuksien osaamistavoitteet ja sisältökuvaukset perustuvat papin koulutuspolku –työryhmän mietintöön, jossa ne ilmaistu opiskelijälähtöisesti. Opiskelijan tavoittelema ja tavoittama osaaminen on juuri sitä, mitä kirkko papeiltaan edellyttää. Osaamistavoitteet ja sisältökuvaukset on kirjoitettu siten, että ne antavat mahdollisuuden vaihdella painotuksia eri aikoina ja eri tilanteissa. Tämä on otettu huomioon toteutussuunnitelmien laadinnassa.

Pastoraalitutkinto jakautuu kolmeen osaan: tuomiokapitulin järjestämään ordinaatiovalmennukseen ennen pappisvihkimystä (3 op), paikallisseurakunnassa toteutuvaan työhön perehdyttämiseen (laajuutta ei määritellä opintopisteinä) sekä kahdeksaan pastoraalitutkinnon opintokokonaisuuteen, joista kaksi on tuomiokapitulien vastuulla (10 op). Kuudesta opintokokonaisuudesta vastaa Kirkon koulutuskeskus (27 op). Tuomiokapitulien vastuulla olevista opintokokonaisuuksista ei valmistella etätyöskentelyyn painottuvaa B-vaihtoehtoa. Kirkon koulutuskeskuksen vastuulla olevat opintokokonaisuudet voidaan suorittaa joko lähiopetus-painotteisesti (A-vaihtoehto) tai etäopiskelupainotteisesti (B-vaihtoehto) lukuun ottamatta opintokokonaisuutta 7 Viestintä ja vuorovaikutus (3 op), jonka voi suorittaa ainoastaan A-vaihtoehdon mukaisesti. KK:n vastuulla olevista opintokokonaisuuksista *vähintään kolme* tulee suorittaa A-vaihtoehdon mukaan.

1. Ordinaatiovalmennus (3 op)

Osaamistavoitteet

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- valmentautuu pappisvihkimykseen
- vahvistuu hengellisesti ja rohkaistuu toimimaan pappina
- oppii hahmottamaan ammatti-identiteettiään pappina ja kirkon työntekijänä
- osaa hoitaa kirkkojärjestyksessä määrätyt papin erityiset tehtävät
- tutustuu pappisvirkaa koskeviin keskeisiin säädöksiin ja osaa toimia niiden mukaisesti

Sisältö

Opintokokonaisuuden keskeisen sisällön muodostavat:

- pappisvirka, papin ydinsaaminen ja ammattietiikka
- jumalanpalvelus ja kirkon pyhät toimitukset (kaste, avioliittoon vihkiminen, haudan siunaaminen)
- rippi ja sielunhoito papin työssä

- rippikoulu seurakunnan toiminnassa
- keskeiset pappisvirkaa ja kirkon toimintaa koskevat säädökset

Rakenne ja painotukset

- *Ordinaatiot:* Eri hiippakunnissa ordinaatiot ovat muotoutuneet varsin erilaisiksi. Yhtenäisiin malleihin on tuskin mahdollista päästä. Tavoitteena on, että ordinaatioprosessit voisivat olla enemmän yhteneväisiä sisältöjen ja laajuuden suhteen. Toteuttamisen käytäntöihin vaikuttaa moni asia. Eniten vihittävien määrä ja se, kuinka usein voidaan kokoontua. Kolme opintopistettä tarkoittaa opiskelijan työnä 81 tuntia, eli kymmenen täyttä työpäivää.
- *Vertaisoppimisen tärkeys:* Ordinaatiovalmennukseen osallistuvat muodostavat pienryhmän, jossa yhteinen reflektio toimii sekä ohjatusti että vapaamuotoisesti. Keskinäisen luottamuksen ja avoimen ilmapiirin rakentaminen on valmennuksen ohjaajien tärkein tehtävä käynnistysvaiheessa. Valmennusta voidaan integroida myös orientoitumiskoulutuksen tai diakoniatyöntekijöiden ordinaation kanssa. Useissa hiippakunnissa on vakiintunut käytäntö, että pappien ja diakonien ordinaatio kulkee yhdessä. Näissä tapauksissa vertaisoppimisen lisäksi vahvistetaan moniammatillista työkulttuuria. Erikseen on mietittävä, miten ordinaatiovalmennus toteutuu, jos vihkimykseen on tulossa yksi tai kaksi osallistujaa. Toteutus rakennetaan silloin tapauskohtaisesti.
- *Prosessin kuljettaminen:* Kullakin valmennusryhmällä on syytä olla prosessista vastaava työntekijä. Hänen huolenaan on, että valmennukseen osallistuvat kouluttajat ja ohjaajat ovat selvillä kokonaisuudesta ja osaavat sijoittaa oman osuutensa osaksi kokonaisuutta. Ohjaamistilanteissa ohjaajien pari- ja ryhmätyöskentelyllä vahvistetaan myös ohjattavien kokemusta ja käsitystä yhteisestä työstä ja toisia tukevasta työkultuurista.
- *Osaaminen käyttöön:* Tuomiokapitulin jäsenillä ja työntekijöillä saattaa olla erityistä osaamista, jota kannattaa hyödyntää valmennuksen toteutuksessa. Hiippakunnassa saattaa löytyä myös muuta hyödyllistä erityisosaamista. On kuitenkin varottava sellaista toteutustapaa, jossa suuri joukko kouluttajia toimii peräkkäin ilman, että osat liittyvät toisiinsa.
- *Spiritualiteetti:* Siirryttäessä papin virkaan ja työhön seurakuntaan / järjestöön, hengellisen elämän luonne muuttuu merkittävästi. Työntekijän spiritualiteetista tulee julkista. Samalla tarve oman hengellisen elämän hoitamiseksi korostuu jo työssäjaksamisenkin näkökulmasta. Monessa hiippakunnassa ordinaatiovalmennuksen yhteydessä pidetään retriittiä. Työuran tärkeässä nivelvaiheessa tätä voidaan pitää suositeltavana.
- *Jaksotus:* Itsenäisen työn ja yhteisten kokoontumisten määrä vaihtelee eri hiippakunnissa. Siellä, missä matkat ovat pitkät, kokoontumisia ei voi olla niin usein, kuin sujuvien liikenneyhteyksien alueella. Merkittävä periaatteellinen ero on siinä, mikä on työnjako hiippakunnan ja rekrytoivan seurakunnan tai yhteisön välillä. Seurakunnat ja yhdistykset voivat huolehtia koko rekrytoinnin itsenäisesti ja ordi-

noitava pyytää pappisvihkimystä niin, että ulkoinen vokaatio on käytännössä valmis. Toisessa ääripäässä maisteri tulee tuomiokapitulin tutkittavaksi ja vasta tämän jälkeen ordinoitavalle aletaan etsiä paikkaa, johon vokaatio annetaan.

- *Toinen jaksotukseen vaikuttava tekijä* on, kuinka paljon työskentelyä on ennen vihkimystä ja kuinka paljon vihkimyksen jälkeen. Kaikissa hiippakunnissa on käytäntönä kutsua vihittyjä noin vuoden sisällä koolle. Joissakin hiippakunnissa kokoonnutaan internaattiin ja käytetään reflektioon runsaasti aikaa. Toisenlainen rytmitys on käytössä varsinkin niillä alueilla, joissa vahvat seurakuntayhtymät tai suuret seurakunnat panostavat paljon resursseja perehdyttämiseen ensimmäisen vuoden aikana. Silloin ei jää tilaa ordinaatioprosessin venyttämiseksi vihkimyksen jälkeiseen aikaan. On kuitenkin syytä huolehtia nuorten / uusien kirkon työntekijöiden työssäjaksamisesta ensimmäisinä työvuosina. Valmiin, tutun ryhmän kanssa on luontevaa jatkaa esimerkiksi mentorointiryhmänä ordinaatiovalmennuksen jälkeen. Näin toimitaan joissakin hiippakunnissa.
- *Näytteet*: Kaikissa hiippakunnassa ordinaatiovalmennukseen kuuluu vähintäänkin saarnanäyte. Joissakin hiippakunnissa on lisäksi käytössä opetus- / vuorovaiikutusnäyte ja / tai raamatunselitysnäyte. Vastaanottajina toimivat tuomiokapitulin istunnon jäsenet, tuomiokapitulin työntekijät, lääninrovastit tai erikseen valmenneet seurakuntien työntekijät, esim. rippikoulukonsultit. Näytteet on syytä järjestää aidossa seurakuntaelämän kontekstissa. On myös varmistettava, että näytteet nivELYTvät koko prosessiin eivÄtkÄ jää irrallisiksi suorituksiksi.
- *Yhteys perehdyttämiseen*: Ordinaatiovalmennus on saranavaihe, jossa opiskelun tai toisen työn maisemasta siirrytään papin tehtäviin seurakunnassa, järjestössä tai oppilaitoksessa. Ordinaatiovalmennuksessa on syytä huolehtia siitä, että siirto paikalliseen perehdyttämiseen sujuu hyvin. Toivottavaa on, että perehdyttäjä nimetään jo ordinaatiovalmennuksen aikana. Perehdyttäjiä voidaan käyttää ordinaatiovalmennuksen resurssihenkilöinä.
- *Pastoraalitutkinnon henkilökohtainen opintosuunnitelma*: Ordinaatiovalmennuksen aikana tai perehdyttämisen jälkeen opiskelija laatii yhteistyössä hiippakuntadekaanin kanssa henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS). Sen yhteydessä sovitaan myös mahdollisista hyväksiluunnoista.

2. Perehdyttäminen (- op)

Osaamistavoitteet

Perehdyttämisen tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa ammattitaitoaan
- tuntee seurakunnan perustehtävän, toimintaperiaatteet ja -ympäristön sekä
- tuntee seurakunnan hallinnon toimintaperiaatteet ja yhteistoimintajärjestelmän.

Sisältö

- perehtyminen toimintaympäristöön

- palvelussuhde ja henkilöstöasiat
- työtehtävät ja työhön opastus
- seurakunnan hallinto sekä toiminta- ja taloussuunnittelu
- ammattitaidon kehittäminen, papin työn identiteettikysymykset ja koulutus
- tutustuminen seurakuntatyön eri sektoreihin ja yhteistyökumppaneihin

Rakenne

- Perehdyttämisestä tehdään konkreettinen suunnitelma, jossa hyödynnetään Saakastin Koulutus -sivuilta löytyviä perehdyttämisohjeita.

Painotukset

- Opintokokonaisuus toteutuu opiskelijan omassa työyhteisössä nimetyn perehdyttäjän ohjauksessa. Perehdyttäjä pyritään nimeämään jo ordinaatiovalmennuksen aikana.
- Jos opiskelijan työyhteisö on jokin muu kuin paikallisseurakunta, perehdyttämiseen sisällytetään tarkoituksenmukaisen kokonaisuus, jossa tutustutaan seurakunnan työhön. Tällöin perehdyttämissuunnitelma on hyvä tehdä yhteistyössä hiippakuntadekaanin kanssa.

3. Sana ja elämä (6 op)

Osaamistavoitteet

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää Raamatun perustavan merkityksen kirkon elämässä ja kristityn voimanlähteenä
- kykenee edistämään tieteellisen raamatuntutkimuksen, kirkon uskon ja julistuksen sekä kirkon toimintaympäristön myönteistä vuorovaikutusta
- motivoituu lukemaan Raamattua myös alkukielillä ja kehittämään raamatuntuntemustaan sekä harjaantuu Raamatun käyttöön liittyvissä tiedollisissa ja taidollisissa valmiuksissa
- osaa arvioida erilaisia Raamatun tulkinnan perinteitä ja kykenee tarkastelemaan itseään Raamatun tulkitsijana
- kehittyä taidoissaan julistaa evankeliumia kirkon nykyisessä toimintaympäristössä

Sisältö

Opintokokonaisuuden keskeisen sisällön muodostavat:

- perehtyminen valikoiduista näkökulmista Raamatun teologisiin päälinjoihin, keskeiseen sisältöön ja ajanhistoriaan
- perehtyminen kirjallisuuden avulla raamatuntutkimuksen keskeisiin kysymyksenasetteluihin ja lähestymistapoihin
- Raamatun tarkastelu tieteellisen raamatuntutkimuksen, raamattuteologian, kirkon uskon ja julistuksen sekä kirkon toimintaympäristön kysymyksenasettelujen valossa ja niiden keskinäisten suhteiden pohdinta

- oman raamattunäkemyksen ja Raamatun käytön analysointi, syventäminen ja arviointi osana papin työtä
- raamattuteologisten kysymyksenasettelujen soveltaminen tarkasteltaessa saarnatekstejä eksegeettis-homileettisesti
- raamattuteologian hyödyntäminen saarnan valmistamisessa ja toteutuksessa

Rakenne

Lähiopiskeluvaihtoehdon mukainen suoritustapa (A, 3+3 päivää Kirkon koulutuskeskuksessa) sisältää seuraavat osiot:

1. **Orientoivat tehtävät:** Raamattuteologisen päiväkirjatyöskentelyn käynnistäminen: henkilökohtainen opintosuunnitelma, orientoiva essee kirjallisuuden avulla sekä raamatunlukupäiväkirjan aloittaminen.
2. **Ensimmäinen lähiopiskelujakso (3 päivää).**
3. **Etäopiskelujakso:** Raamattuteologinen päiväkirjatyöskentely jatkuu: oma raamatunluku päiväkirjaa pitäen, kontekstuaalista Raamatun lukemista, tekstianalyysi oman saarnatekstin äärellä.
4. **Toinen lähiopiskelujakso (3 päivää).**
5. **Päätös:** Opintojakson ja sille asetettujen tavoitteiden arviointi, oma jatkosuunnitelma.

Etäopiskeluvaihtoehdon mukainen suoritustapa (B) sisältää seuraavat osiot:

1. **Orientoivat oppimistehtävät:** Raamattuteologisen päiväkirjatyöskentelyn käynnistäminen: henkilökohtainen opintosuunnitelma, orientoiva essee, luettavan kirjallisuuspaketin valitseminen vastaavan kouluttajan kanssa sekä raamatunlukupäiväkirjan aloittaminen.
2. **Etäopiskelujakso:** Raamattuteologinen päiväkirjatyöskentely jatkuu: oma raamatunluku päiväkirjaa pitäen, kontekstuaalista Raamatun lukemista, reflektioivat esseet luetusta kirjallisuudesta, tekstianalyysejä VT:n ja UT:n saarnatekstien sekä kirkollisiin toimituksiin sisältyvien raamatuntekstien äärellä sekä raamatutuopetustilanteen valmistaminen.
3. **Etäsuorittajien keskinäinen yhteydenpito ja yhteistyö:** ryhmätapaaminen ja/tai ryhmätyöskentely sähköisellä oppimisalustalla.
4. **Päätöskeskustelu:** Opintojakson ja sille asetettujen tavoitteiden arviointi, oma jatkosuunnitelma.

Painotukset

- Opintojakso muodostaa prosessin, jossa yhtenä keskeisenä ulottuvuutena on oma teologinen reflektointi ja itsearviointi. Opiskelija pohtii omaa suhdettaan Raamattuun, sen käyttöön ja tulkintaan. Hän sanoittaa päiväkirja- ja ryhmätyöskentelyissä erityiskiinnostuksen kohteitaan, kysymyksiään, vahvuuksiaan ja kehittämishaasteitaan.
- Toisena keskeisenä ulottuvuutena prosessoinnissa pohditaan Raamatun merkitystä sekä lähikontekstissa että maailmanlaajaa kristillistä kirkkoa yhdistävänä identiteettitekijänä.

- Opintojaksossa reflektoidaan Raamatun käyttötapoja kirkon työssä. Tähän kuuluvat yhtäältä saarna sekä muut julistus- ja opetustilanteet, toisaalta papin tehtävä rinnallakulkijana, läsnäolijana, kuuntelijana ja mahdollistajana.
- Raamatuntuntemuksensa kehittämiseksi opiskelija lukee itsenäisesti Raamattua läpi isoja kokonaisuuksia hahmottaen (koko Uusi testamentti ja kattava otos Vanhan testamentin kirjoista).
- Sisällöllisinä painopisteinä opintokokonaisuuden aikana tarkastellaan kirkkovuoden raamatuntekstejä, raamatuntutkimuksen lähestymistapoja sekä Raamatun tulkintaan liittyviä hermeneuttisia kysymyksenasetteluja.

4. Kirkon usko, tunnustus ja ekumenia (6 op)

Osaamistavoitteet

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistuu kristillisen uskon ekumeenisen sisällön tuntemisessa, jäsentämisessä ja siihen sitoutumisessa
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuskirjojen teologiaa ja kykenee hyödyntämään sitä pappisvirassa toimiessaan
- prosessoi kirkon uskoa suhteessa papin työhön erilaisissa kulttuurikonteksteissa
- kykenee toimimaan kirkon uskon tulkitsijana ja välittäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- saa valmiuksia ajankohtaisten uskonnollisten ja maailmankatsomuksellisten kysymysten kohtaamiseen sekä ekumeeniseen yhteistyöhön

Sisältö

Opintokokonaisuuden keskeisen sisällön muodostavat:

- pappisvirassa toimittaessa kohdattavat kristinuskon sisältökysymykset
- tunnustuskirjojen syntyhistoria ja teologiset pääpiirteet
- ajankohtaiset ekumeeniset kysymykset ja teologiset tulkintamallit sekä uskonto-kritiikin kohtaaminen

Rakenne

Lähiopiskelun mukainen suoritustapa (A) muodostuu 2+3 päivän lähiopiskelujaksoista ja oppimistehtävistä:

1. Orientoivat oppimistehtävät:

- Henkilökohtaisen teologisen / hengellisen kasvukertomuksen laatiminen
- Papin työn ja toimintaympäristön analysointi työtoverien kanssa
- Opintokokonaisuuden aikana käsiteltävien teologisten kysymysten kokoaminen, jotka nousevat a) kasvukertomuksesta ja b) oppijan ja hänen työtoveriensa työstä
- Henkilökohtainen suunnitelma opintokokonaisuuden oppimistavoitteista
- Orientoiva kirjallisuus ja asetettujen kysymysten alustava pohdinta: Augsburgin tunnustus, Vähä ja Iso Katekismus, kirkon nykyinen Katekismus ja sekä

kaksi tutkimuksellisesti ajantasaista teosta, joista toinen johdattaa luterilaiseen tunnustukseen ja toinen (post)modernin teologian suuntauksiin

2. Ensimmäinen lähiopiskelujakso (2 päivää):

- Oppijoiden teologisten kysymysten kokoaminen ja yhteinen työstäminen, samalla ratkaistaan, mihin teemoihin opintokokonaisuuden aikana erityisesti paneudutaan
- Kirkossa tapahtuvan systemaattisen teologian tekemisen, opin ja etiikan tulkinna sekä uskon ja rakkauden suhteen tarkastelun metodiset lähtökohdat
- Johdatus tunnustusteksteihin ja ekumeenisen työskentelyn tuloksiin: tulkinta syntykonteksti huomioiden ja käyttö ryhmän kysymysten ja papin työn kontekstiin soveltaen

3. Lähiopiskelujaksojen väliset oppimistehtävät (1, 2 ja joko 3.a tai 3.b); kaikissa opitun prosessointi sekä oppimispäiväkirjassa että vertaisryhmässä sähköisellä alustalla:

- 1) Luterilaisen teologian syventely: Oppija käsittelee yhden opintojakson teologisista teemoista a) jäsentäen sisältöjä kirjallisuutta lukien ja b) kooten työtovereista opintopiirin syventämään opittua ja soveltamaan sitä työhön.
- 2) Kontekstin lukuharjoitus: Oppija valitsee seurakunnastaan tietyn sosio-kulttuurisen kontekstin ja on vuorovaikutuksessa siinä elävien ihmisten kanssa selvittäen yhden teologisen teeman osalta, millä tavoin se ymmärretään ja koetaan merkitykselliseksi. Teema on oppijan pienryhmässä yhteinen, mutta kontekstit erilaisia, jotta tuloksia vertailtaessa kontekstin vaikutus tulee mahdollisimman selkeästi esille.
- 3.a) Ekumeeninen dialogi: Oppija valitsee ekumeenisesti kiinnostavan teologisen teeman, lukee siitä kirjallisuutta ja käy dialogin toisen kristillisen kirkon edustajan kanssa tavoitteena molemminpuolinen yhteyden ja erojen ymmärtäminen.
- 3.b) Uskon ja tieteen välinen dialogi: Oppija perehtyy kirjallisuuden avulla viimeaikaiseen uskon ja tieteen vuoropuheluun ja uusateistiseen uskontokritiikkiin sekä käy kunnioittavan ja älyllisesti haastavan dialogin, joka myös syventää omaa uskoa.

4. Toinen lähiopiskelujakso (3 päivää):

- Oppimistehtävien purku: opitun jakaminen ja dialoginen jatkoprosessointi niin, että ymmärrys teologisista teemoista syvenee ja oppijat harjaantuvat luterilaisen teologian kontekstualisoimisessa ja papin työhön soveltamisessa.
- Oppimisen itsereflektio ja arviointi pienryhmissä, joihin myös ohjaaja osallistuu.

5. Oppimisprosessin kokoavat tehtävät, joista ohjaaja antaa kirjallisen palautteen:

- Oppimistavoitteiden saavuttamisen itsereflektio oppimispäiväkirjassa sekä opitun liittäminen teologiseen kasvukertomukseen.

- Essee: teologisen ajattelun kehittymisen vaikutus käytännön työhön pappina.

Painotukset

- Opintokokonaisuus tähtää oppimisprosessiin, jossa kohtaavat toisensa 1) opiskelijan teologinen / hengellinen kasvukertomus, 2) kirkon nykyinen toimintaympäristö ja sen vaatimukset sekä 3) luterilainen tunnustus osana laajempaa ekuumeenista traditiota.
- Toteutustapoja ohjaavat monimuotoisuus, työelämälähtöisyys sekä pyrkimys osallistaa opiskelijan oma työyhteisö teologiseen oppimisprosessiin.

5. Spiritualiteetti ja jumalanpalveluselämä (4 op)

Osaamistavoitteet

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- kasvaa kirkon hengellisen elämän tuntemisessa ja saa tukea omaan hengelliseen elämäänsä
- sisäistää jumalanpalveluksen ja kirkkovuoden luonteen
- osaa valmistella jumalanpalveluksia sisältölähtöisesti ja paikalliset olot huomioon ottaen
- kehitty saarnaajana ja hengellisen puheen pitäjänä
- syventää näkemystään kirkollisista toimituksista ja harjaantuu niiden toimittamisessa
- syventää virsikirjan, Kirkollisten toimitusten kirjan, Evankeliumikirjan ja Jumalanpalvelusten kirjan tuntemustaan ja luontevaa käyttöä työssään
- harjaantuu kirkkolaulun taidossa

Sisältö

Opintokokonaisuuden keskeisen sisällön muodostavat:

- jumalanpalveluksen, kirkollisten toimitusten ja kirkkovuoden teologia
- jumalanpalveluselämä seurakunnan hengellisen elämän kokonaisuudessa
- saarnan teologia ja erilaiset saarnatyylit
- sisältölähtöisyyden ja nykypäivän kontekstin välinen vuorovaikutus jumalanpalvelusten sekä kirkollisten toimitusten valmistelussa ja toteutuksessa
- virsikirjan ja kirkkokäsikirjan luonne ja sisältö
- liturgisen laulun perusteet
- kristillisen spiritualiteetin muodot ja oman ajan haasteet

Rakenne

Lähiopiskeluvaihtoehdon mukainen suoritustapa (A, yhteensä 5 päivää Kirkon koulutuskeskuksessa):

- Ennen lähiopiskelujaksolle saapumista opiskelija lukee kirjallisuutta jumalanpalveluksen käytännöistä ja teologiasta sekä kristillisestä spiritualiteetista. Luettavaa

kirjallisuutta päivitetään vuosittain. Lähiopiskelujakson koulutusprosessi rakennetaan sille olettamukselle, että kirjallisuudessa esiin tulevat liturgiikan perusasiat tiedetään.

- Etukäteistehtävänä on messuun liittyvän kolumnin/blogin kirjoittaminen ja kirkollisiin toimituksiin liittyvä tehtävä. Tehtävien tarkoituksena on, että koulutusjakson keskeisten teemojen prosessointi käynnistyy jo ennen lähijaksoa.
- Lähiopiskelujaksolla opetusmenetelmät valitaan ryhmän valmiuksien ja dynamiikan mukaisesti. Menetelminä käytetään erilaisia aktiivisia opetusmenetelmiä, luennointia sekä yksilötyöskentelyä. Koulutusprosessin keskiössä on päivittäinen yhteinen rukouselämä.
- Uutena osa-alueena jumalanpalveluselämän pastoraalikirssiin on liitetty spiritualiteetin sisällyttäminen koulutukseen yhteistyössä Hiljaisuuden ystävien kanssa.
- Saarnan ja ilmaisutaidon osuudesta ja painotuksista käydään vielä keskustelua Sana ja elämä sekä Viestintä ja vuorovaikutus -pastoraalikoulutusten kanssa. On todennäköistä, että Spiritualiteetti ja jumalanpalveluselämä -koulutuksessa keskitytään kasuaalipuheisiin, Sana ja elämä –koulutuksessa saarnaan ja Viestinnän pastoraalikirssilla puhetekniikkaan ja vuorovaikutustaitoihin. Kirkkovuotta tullaan käsittelemään työskentelymetodiin liittyen Kasvatuksen pastoraalikirssilla, joten sitä käsitellään tässä opintokokonaisuudessa vain pintapuolisesti.

Etäopiskeluvaihtoehdon mukainen suoritustapa (B):

- Etäopiskeluvaihtoehtoon kuuluu kirjallisuustentti tai kirjallisuutta hyödyntävään esseen tai analyysin tekeminen. Kirjapaketista osa valitaan suorittajan kanssa yksilöllisesti.
- Jotta etäopiskelu ei jäisi vain kirjoituspöydän ääressä tapahtuvaksi jumalanpalveluselämän tarkasteluksi, suoritukseen sisällytetään tehtäviä, joita toteutetaan joko kollegoiden, mentorin tai seurakuntalaisten kanssa. Tällöin kyseeseen tulee mm. muiden toimittamien kasuaalitoimitusten seuraaminen ja refleктоiminen tai jumalanpalveluselämään liittyvä osallisuushanke seurakuntalaisten kanssa.
- Etäopiskeluvaihtoehdon suorittaja tekee kehittämishankkeen seurakunnassaan sekä pohti tapaansa johtaa messua ja kirkollisia toimituksia. Kehittämishankkeen aihe sovitaan kouluttajan ja kirkkoherran kanssa. Osa tentittävästä kirjallisuudesta voi liittyä kehittämishankkeen tematiikkaan.

Painotukset

- Keskeisenä tavoitteena on papin liturgisen identiteetin vahvistuminen. On tärkeää, että oma hengellinen elämä, liturginen osaaminen sekä pastoraalinen ihmisten kohtaaminen ovat keskeinen ja luonteva osa papin identiteettiä. Opiskelijoita kannustetaan liturgian luontevaan, vapautuneeseen ja rukouksesta nousevaan johtamiseen.
- Jumalanpalveluselämän parantamiseen pyritään antamaan eväitä siten, että kehittäminen lähtee seurakunnan tarpeista ja seurakuntalaisia osallistaen. Kirkon tradition ja paikallisen kontekstin tulee tällöin olla luovassa vuorovaikutuksessa.
- Koulutuksen keskiössä on messu seurakuntaelämän sydämenä.

6. Diakonia, missio ja globaali vastuu (5 op)

Osaamistavoitteet

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- kykenee innostamaan seurakuntalaisia kantamaan vastuuta lähimmäisistä ja yhteisistä asioista
- tuntee kirkon diakonian, lähetyksen sekä uskontodialogin ja yhteiskuntavastuun perusteita, toimintakäytäntöjä ja verkostoja sekä osaa hyödyntää niitä työssään
- motivoituu ja uskaltautuu kohtaamaan apua tarvitsevia sekä vaikuttamaan heidän elinolosuhteidensa korjaamiseksi
- hahmottaa kirkkonsa ja itsensä osaksi maailmanlaajaa kristillistä yhteisöä ja ihmiskuntaa

Sisältö

Opintokokonaisuuden keskeisen sisällön muodostavat:

- auttamisen teologia; diakonian teologiset perusteet ja nykyiset toimintamuodot
- kirkon lähetyksen ja kansainvälisen vastuun teologiset perusteet ja toimintamuodot sekä kirkkojen kansainvälinen yhteistyö
- globaali ekologinen vastuu luomakunnassa

Rakenne ja painotukset

- Opintokokonaisuus muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden, joka ei jakaudu erilliseksi diakonian, mission ja globaalivastuun sektoreiksi.
- Koulutuksessa painotetaan työssä oppimista, jota tukevat lähiopiskelujaksot (2+3 pv) Kirkon koulutuskeskuksessa sekä työssäoppimisjakson vertaisryhmät.
- Ensimmäisen lähiopiskelujakson aikana paneudutaan opintokokonaisuuden tiedollisiin sisältöihin ja haetaan innostusta perehtyä käytännön toimintaan. Lähiopiskelujaksojen välillä tehtävissä oppimistehtävissä keskeisen elementin muodostaa tutustuminen omassa työyhteisössä tehtävään käytännön työhön.
- Tiedollisen oppimisen (kirjallisuus ja muut tiedon lähteet) rinnalla tavoitteena on, että oppiminen integroituu opiskelijan omaan työhön seurakunnassa.
- Koulutusprosessi pyritään rakentamaan niin, että opiskelija ”motivoituu ja uskaltautuu kohtaamaan apua tarvitsevia”
- Opintojaksolla opiskelija työskentelee marginaalisuuden ja toiseuden kontekstissa.
- Oppimispäiväkirjaa käytetään portfolion omaisesti. Kirjallisten tehtävien tarkoituksena on innostaa yhteiseen keskusteluun sähköisessä oppimisympäristössä (Apaja).

Lähiopiskeluvaihtoehdon mukainen suoritustapa (A, 5 päivää Kirkon koulutuskeskuksessa) sisältää seuraavat osiot:

1. Orientoivat oppimistehtävät

- Opiskelija tutkii opintokokonaisuuden tuomia mahdollisuuksia osaamisensa kehittämiseen, tekee suunnitelman henkilökohtaisista tavoitteistaan sekä pohdii käytännöllistä kohdetta, johon hän haluaa opintokokonaisuuden aikana perehtyä.
- Tehtävänä on pohtia: omaa olemistaan ja motivaatioitaan käytännön työssä; ihmisyyden ymmärtämistä ja sen tuomista oman työn käytäntöön ja motivoimaan omaa työskentelyä.
- Orientoitumisjaksolla opiskelija perehtyy kirjallisuuden avulla diakoniaan, misioon ja globaaliin vastuuseen sekä tutkii ja havainnoi niiden ilmenemistä omassa toimintaympäristössään. Kirjallisuuden ohella hyödynnetään myös median välittämää kuvaa maailmasta. Oppimispäiväkirjaa käytetään portfolion tapaan.
- Orientoivassa oppimistehtävässä pohditaan, miten eri tavoin voidaan hahmottaa omaa paikkaa, tehtävää, kirkkoa – sekä erilaisia tapoja hahmottaa erityisyyttä.
- Tavoitteena on, että opiskelija saa kosketuksen opintokokonaisuuden sisältöihin.

2. Ensimmäinen lähiopiskelujakso (2 päivää)

- Lähijaksolla pyritään edelleen orientoivaan, innostavaan tarkasteluun, jossa kysymysten avulla pyritään näkemään ja innostumaan siitä, mitä omassa työkentässä on. Mitä voi tehdä, mitä voi muuttaa ja millaisia visioita voi rakentaa? Tavoitteena on muodostaa mielikuva siitä, millaiseksi voi tulla ja kehittyä.
- Asiantuntijat tuovat luennoilla eri näkökulmia näkyjen toteutumisesta. Tärkeää on huomioida kokonaisuus niin, että riittävä määrä substanssia ja työstämistä yhdistyy.
- Lähijaksolla jatketaan orientoitumisjakson teemojen sekä kirkkokäsityksen käsitteilyä: kenen kirkosta ja millaisesta seurakunnasta on kyse? Millainen on tulevaisuuden kirkko?
- Lähijakson aikana opiskelija tarkentaa omaa etäjakson työskentelyään.

3. Etäopiskelujakso työssä

- Etäopiskelun aikana opiskelija lukee kirjallisuutta sekä pohtii lukemaansa kirjallisesti.
- Opiskelijat työskentelevät suunnitelmansa mukaan jossakin diakonian ”työalaaan” liittyvässä tehtävässä. Tavoitteena on, että pappi osaisi kuunnella ja nähdä, saisi valmiutta olla luontevasti erilaisten ihmisten kanssa erilaissa konteksteissa.
- Tehtävänä on mm. jumalanpalveluksen esirukous: miten globaali maailma ja oman seurakunnan ihmisten todellisuus ovat läsnä esirukouksessa. Tehtävänä on kirjoittaa esimerkiksi kolumni paikallislehteen, yleisönosastokirjoitus tai osallistua keskusteluun sosiaalisessa mediassa.
- Etäjakson aikana hyödynnetään Apajan tarjoamia keskustelumahdollisuuksia.

4. Toinen lähiopiskelujakso (3 päivää)

- Asiantuntijaluennot tuovat uutta näkökulmaa.
- Käydään yhteisesti esille nousseita asioita diakoniasta, missiosta ja globaalia vastuusta.

5. Kokoava arviointityöskentely

- Opiskelija kokoaa oppimaansa ja oivalluksiaan oppimispäiväkirjaan.

B -vaihtoehto (etäopiskelu)

- B-vaihtoehto toteutetaan samansuuntaisesti A-vaihtoehdon kanssa, mutta ilman lähiopiskelua. Opintokokonaisuus muodostuu kirjallisuudesta, oppimistehtävistä sekä työskentelystä mentorin ja opiskelijaryhmän kanssa.
- B-vaihtoehdon suorittajista muodostetaan ryhmä, joka hyödyntää työskentelyssä Apajan verkkokeskustelumahdollisuuksia.
- Koulutus alkaa orientoitumisjaksolla, johon liittyy kirjallisuutta (diakonia, missio, globaali vastuu) sekä siitä nousevaa pohdiskelua ja kysymyksiä.

7. Viestintä ja vuorovaikutus (3 op)

Osaamistavoitteet

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää viestintävastuunsa ja rohkaistuu kehittämään itseään viestijänä
- kehittää erilaisten sosiaalisten tilanteiden edellyttämiä vuorovaikutustaitoja
- tuntee viestinnän peruslainalaisuudet sekä tilanteen, kohderyhmän ja välineen vaatimukset viestinnälle ja vuorovaikutukselle
- hahmottaa sanallisen ja sanattoman viestinnän eron ja merkityksen
- osaa rakentaa saarnan ja muun puheen kiinnittäen huomiota sisältöön, rakentamiseen ja ilmaisuun
- osaa käyttää ääntään oikein ja huoltaa sitä

Sisältö

Opintokokonaisuuden keskeisen sisällön muodostavat:

- vuorovaikutuksellisuuden merkitys ja luonne eri välineissä ja tilanteissa
- viestintävastuut, rooli työyhteisön viestijänä
- sanallinen ja sanaton ilmaisu
- oman saarnan/puheen käsikirjoituksen rakenteen analysointi ja erilaisten vaihtoehtojen pohtiminen
- hengellisen kielen pohtiminen tilanteen, välineen ja kohderyhmän mukaan

Rakenne

- Opintokokonaisuus toteutetaan Kirkon tiedotuskeskuksen ja Kirkon koulutuskeskuksen yhteistyönä kolmen päivän lähijaksona Kirkon koulutuskeskuksessa. Opintojaksosta ei järjestetä B-vaihtoehtoa. Kouluttajina käytetään KT:n asiantuntijoiden ohella kirkon kentällä ja myös muualla toimivia viestinnän ammattilaisia.

1. Orientoivat oppimistehtävät:

- Opiskelija perehtyy kokonaisuuden kannalta mielekkääseen kirjallisuuteen ja tutustuu joihinkin työyhteisöönsä liittyviin, mutta itselle uusiin suullisiin, kirjallisiin tai sähköisiin viestintätehtäviin (esim. seurakuntalehti, verkkotyö...). Näiden perusteella hän laatii kirjallisen raportin oppimastaan. Raporttiin on hyvä sisällyttää myös reflektiota aikaisemmin hankitusta osaamisesta sekä kokemuksista.
- Opiskelija valmistelee lyhyen (2 min.) videoblogin. Tarvittaessa hän perehtyy blogin tekemiseen liittyviin kysymyksiin kirjallisuuden avulla tai itsenäisesti etsien tietoa mm. internetin välityksellä.

2. Lähiopiskelujakso (3 päivää)

- Lähiopiskelujakso käynnistetään kokemuksella erilaisesta tai oudosta (esim. sanattomasta) vuorovaikutustilanteesta, joka avaa näkemään vuorovaikutusta laajemmasta näkökulmasta.
- Lähiopiskelujaksolla työstetään mm. seuraavia teemoja: yhteisöviestintä, vuorovaikutteinen oleminen, puhujan työkalupakki, äänenkäyttö, kirjoittaminen ajattelun välineenä, sosiaalinen media kirkon työntekijän työvälineenä, viestintä kriisitilanteessa, luterilaisen kirkon ajankohtaiset viestintähaasteet.

3. Kokoava oppimistehtävä ja itsearviointi:

- Opintokokonaisuuden lopuksi opiskelija tekee kokoavan oppimistehtävän lähiopiskelujaksolla sovitusta aiheesta. Myös menetelmä (kirjallinen raportti, nettimateriaali, hartaus netissä tai radiossa jne.) sovitaan lähiopiskelujakson aikana.
- Kokoavaan tehtävään liitetään itsearviointi.

Painotukset

- Opintokokonaisuuden aikana perehdytään monipuolisesti seurakunnan työssä esille tuleviin viestintä- ja vuorovaikutustilanteisiin. Opintoihin sisältyy perehtymistä sisäisen ja ulkoisen viestinnän haasteisiin sekä erilaisiin viestinnän välineisiin ja mahdollisuuksiin. Keskeistä on opiskelijan pohdinta omasta roolistaan viestijänä vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa, niin kirkollisissa toimituksissa kuin myös asiantuntijana median edessä.
- Kirkko on syntynyt viestimään. Kirkon työntekijä välittää koko ajan kuvaa kristillisestä uskosta sekä sanallisesti että sanattomasti.
- Olennainen elementti kokonaisuudessa on pyrkimys vahvistaa opiskelijan levollista olemista ("liturginen läsnäolo") erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Tämä edellyttää myös omien epämukavuusalueiden (koskettaminen, tunteet, kehoisuus...) kohtaamista.

8. Sielunhoito (4 op)

Osaamistavoitteet

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija:

- selkeyttää ja vahvistaa pastoraalista identiteettiään sielunhoitajana
- kykenee asettamaan itselleen kehitystavoitteita ja jäsentämään ne toimintaansa sielunhoitajana
- tuntee sielunhoidon kehityksen keskeiset historialliset, pastoraaliteologiset ja -psykologiset perusteet ja painotukset
- tuntee sielunhoidon keskeisten muotojen mahdollisuudet ja toteutustavat sekä osaa käyttää niitä työssään (esim. toimituskeskustelut)
- vahvistuu hengellisen ohjauksen taidoissa

Sisältö

Opintokokonaisuuden keskeisen sisällön muodostavat:

- oman sielunhoitoajattelun syventäminen ja jäsentely
- sielunhoidon kontekstit, teoria ja metodit
- sielunhoidon keskeiset muodot: toimituskeskustelu, rippi ja rippikeskustelu, hengellinen ohjaus ja kristillinen elämäntulkinta, terapeutin sielunhoidollinen keskustelu (eksistentiaaliset ja elämänkaaren kriisit, traumaattiset kriisit, kirkon yleinen ja yksityinen sielunhoito)
- kriisikeskustelun, rippikeskustelun, ratkaisukeskeisen keskustelun ja lähimmäis-keskeisen keskustelun dynamiikan ymmärtäminen ja harjoittelu.

Rakenne

Lähiopiskeluvaihtoehdon mukainen suoritustapa (A, 5 päivää Kirkon koulutuskeskuksessa):

- Opintokokonaisuus muodostaa viikon kestävän (5 pv) prosessin, jossa päivät alkavat yhteisellä rukouksella ja päättyvät yhteiseen rukoukseen.
- Menetelmien valintaa ohjaavat ryhmän dynamiikka ja tarpeet, joskin perusteemat ovat samat. Kirjallisuus päivitetään vuosittain tarpeen mukaan. Käytämme kursilla luentoja, reflektiivisiä ryhmiä, kasvuryhmiä, yksilöllistä työskentelyä ja toiminnallisia menetelmiä kokemuksellisen oppimisen ja sisältöpäin ohjautuvuuden vahvistamiseksi opiskelijassa.
- Etukäteistehtävät koostuvat *Oman sielunhoitoteologian perusteet* -esseestä, kirjallisuudesta, josta opiskelija tekee pohdintasivut. Etukäteistehtävät ovat tiedon ja kokemusten itsereflektiivistä teologista pohdintaa.

Etäopiskeluvaihtoehdon mukainen suoritustapa (B):

- Keskeisen elementin muodostaa koulutusohjaajan johdolla käytävät kahdenkeskeiset (5 x 1,5 tuntia) keskustelut. Opiskelija etsii itse koulutusohjaajan hiippakunnan sielunhoidon työnohjaajien tai kirkon sielunhoidon erityis- tai erikoistumiskoulutuksen saaneiden pappien joukosta.
- Keskustelujen aiheet nousevat kirjallisuudesta tehdyistä havainnoista, kahdesta verbatim -keskusteluraportista, jotka opiskelija tekee käymistään sielunhoidollisista keskusteluista sekä oman sielunhoitoteologian pohdinnasta. Kun tehtävät on suoritettu, sielunhoidon vastaava kouluttaja saa kirjalliset tehtävät käyttöönsä sekä koulutusohjaajan arvion suorituksesta.

Painotukset

- Keskeisiä teemoja sekä lähi- että etäopiskeluvaihtoehdon mukaisissa suoritus-voissa (A+B) ovat sielunhoidon teoria, surun- ja kuoleman tematiikka, itsereflektion harjoittelu vuorovaikutustilanteissa, ryhmässä tapahtuva sielunhoito ja kahdenkeskeinen sielunhoito.
- Sielunhoidolliseen osaamiseen kuuluu pastoraalipsykologinen ymmärrys, kyky ymmärtää oman persoonan ja uskon merkitystä sielunhoidollisessa vuorovaikutuksessa, ymmärrys siitä, mitä sielunhoito on ja miten se heijastaa oman aikansa teologista ajattelua ja käytäntöjä. Tämä tukee dialogista vuorovaikutuksen oppimista. Se on läsnäolon opettelemista kaavamaisen tekemisen sijasta sekä sielunhoidollisissa keskusteluissa että ripin, sakramenttien ja kirkollisten toimitusten yhteydessä.
- Tavoitteena on persoonan ja ammatti-identiteetin rakentava kohtaaminen. Tätä kasvua sielunhoitajana edistää pysähtyminen, rohkeus tutkia ja lähestyä omia kipupisteitä elämässä. Haaste on aidosti uskaltaa vahvistaa itsessä vielä uinuvia kykyjä ja mahdollisuuksia ja sietää omaa avuttomuutta sielunhoitajana.

9. Kristillinen kasvatus (4 op)

Osaamistavoitteet

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- syventää näkemystään kasvatuksesta kirkon tehtävänä
- tuntee kirkon kasvatustoiminnan eri alueita ja niillä käytettäviä menetelmiä sekä sen suhdetta yhteiskunnan muuhun kasvatustoimintaan
- tunnistaa oman persoonansa vaikutuksia kasvatustyössä ja siihen liittyviä kehittämishaasteita
- osaa toimia tarkoituksenmukaisella tavalla opettajana, ohjaajana ja kasvattajana

Sisältö

Opintokokonaisuuden keskeisen sisällön muodostavat:

- kasvatus kirkon tehtävänä
- kirkon kasvatustoiminnan eri alueet ja menetelmät sekä verkostoituminen ja yhteistoiminta
- kasvattajan persoona ja kasvattajana kasvaminen
- erilaiset kasvatus- ja oppimisnäkemykset
- opettajan ja kasvattajan roolissa toimiminen seurakunnan työssä lasten, nuorten ja aikuisten parissa

Rakenne

Lähiopiskeluvaihtoehdon mukainen suoritus tapa (A, 5 päivää Kirkon koulutuskeskuksessa)

- Mahdollistaa kokea ja reflektoida suuryhmän prosessioppimiseen liittyviä kysymyksiä. Tämä taito on tärkeä esimerkiksi leirimuotoisten toimintojen suunnittelua ja ohjaamista varten.

- **Etukäteistehtävän** tavoitteena on mahdollistaa se, että osallistuja peilaa omaa kasvatustietämystään ja -käytäntöään oman seurakuntansa käytäntöihin sekä omaan kokemushistoriaansa. Samalla tehtävä myös virittää ja tasaa lähiopiskeluviikon lähtötilannetta. Tehtävän seurakuntatyöhön liittyvässä osuudessa osallistuja voi valita, mihin kasvatuksen näkökulmaan seurakunnassaan / työyhteisössään paneutuu kokonaiskuvan lisäksi tarkemmin (esimerkiksi perheet, elämäkulun eri vaiheet, jokin elämänvaihe erityisesti). Seurakuntatyöhön liittyviä kysymyksiä peilataan lähiviikolla osuuksissa, joihin osallistuu Kirkkohallituksen asiantuntijoita. Kirjallisuutta yhteensä 250 s.
- 1. **Lähiopiskeluviikon** aikana sisällölliset teemat jakautuvat tasavahvuisesti sekä pedagogiikkaan että kirkon kasvatuksen tehtävään liittyviin sisältöihin. Lähiopiskelussa käytetään pääasiassa yhteisöllisiä menetelmiä. Viikon aikana eletään läpi prosessioppimisen kaari, jota reflektoidaan viimeisenä päivänä. Pedagoginen punainen lanka on tutkia merkityssuhteen syntymistä sekä sisältöjen, ilmapiiirin että menetelmien näkökulmasta. Menetelmiin tutustuminen tehdään siten, että lähiviikon työskentelyjaksot toteutetaan eri menetelmillä, joita myös reflektoidaan / arvioidaan joko osuuden jälkeen tai viikon lopussa.
- 2. **Toinen oppimistehtävä** on kaksiosainen:
 - 1) yhden kasvatukseen liittyvän työtilanteen suunnittelu, toteutus ja itsearviointi kasvatukseen, pedagogiikkaan, ohjaukseen, oppimiseen sekä kirkon kasvattajan identiteetin näkökulmasta. Tähän osuuteen liittyy kirjallisuutta 250 s.
 - 2) oman kasvun itsearviointi ja kehittämishaasteiden kirjaaminen.

Etäopiskeluvaihtoehdon mukainen suoritustapa (B):

- B-vaihtoehto jakaantuu 4 oppimistehtävään, joihin liittyy kirjallisuutta sekä mentorointiin (3 tapaamista =10 t). Rytmi: tehtävä – mentoritapaaminen – tehtävä – kouluttajan välipalautte – tehtävä – mentorin tapaaminen – tehtävä – mentorin tapaaminen + mentorin palaute – kouluttajan yhteinen kirjallinen palaute kaikille.
- Oppimistehtävien, mentorin tapaamisten sekä kouluttajan antaman palautteen vuorottelulla mahdollistetaan ennen kaikkea kasvattajan identiteettiin liittyvä pohdiskelu. B-vaihtoehdon suorittajat ovat pääasiassa alan vaihtajia tai sitten pitkän linjan opettajia / kasvattajia. He käyvät tehtävissään pääosin identiteettiin liittyvää pohdintaa: millainen on papin identiteetti suhteessa aiempaan ammatilliseen identiteettiin; millainen on papin työhön kuuluva kasvattajan identiteetti.

Valinnaiset oppimistehtävät (esimerkkejä), joista valitaan 3.

- 1) Oman kasvatustietämisen ja oppimistietämisen ja –identiteetin reflektointi ja peilaus omaan elämän- ja työhistoriaan: millainen kasvattaja / opettaja / ohjaaja olen tällä hetkellä. Kirjallisuuteen annetaan valmiita vaihtoehtoja esimerkiksi kasvatukseen, pedagogiikkaan sekä identiteettiin liittyvästä kirjallisuudesta. Lisäksi osan kirjallisuudesta voi valita vapaasti tehtävän sisältöpainotukseen liittyen. Kirjallisuutta 200 sivua.

TAI

- 2) yhden työtilanteen suunnittelu, toteutus ja itsearviointi kasvatuksen, pedagogiikan, ohjauksen, oppimisen sekä kirkon kasvattajan identiteetin näkökulmasta. Tehtävän raporttiin liitetään myös osallistujien kokemuspalautetta. Kirjallisuutta 200 sivua
TAI
- 3) kartta tai kokonaiskuva omasta työstä, johon merkitään liittymäkohdat kasvatuksen tehtävään, identiteettiin sekä kehittämishaasteet. Kirjallisuutta 200 sivua.
TAI
- 4) seurakunnan / työyhteisön kasvatukseen liittyvien suunnitelmien ja strategioiden peilaus kirkon kasvatuksen linjaukseen ja kehittämissasiakirjoihin TAI omaan työhön liittyvän kasvatuksen suunnittelutyön tekeminen. Kirjallisuutta 200 sivua.
TAI
- 5) Valinnan mukaan yhteen kasvatuksen, pedagogisen suuntauksen tai muuhun teoriaan perustuvan ajattelun reflektointi sekä peilaus kirkon kasvatuksen linjaukseen ja käytännön toteutuksiin. Kirjallisuutta 200 sivua.

Kaikille pakollinen oppimistehtävä

- Oman kasvun itsearviointi siten, että peilaa opintokokonaisuuden prosessia ja omaan kasvuun mentorin kanssa käytyihin keskusteluihin ja niiden kautta tulleisiin oivalluksiin.
- Mentorointi: 3 tapaamista (9 kuukauden ajalla); tapaamisen kesto min. 2 tuntia (kasvokkain, somen avulla)= yht. 6 t (matkoineen, dokumentointineen ym. työresurssi 10 t).

Painotukset

Kirkon kasvatuksen linjaus (sakasti.evl.fi/strategisetasiakirjat) toimii opintokokonaisuuden strategisena sisällöllisenä perustana. Sieltä nousevia keskeisiä kasvatuksen teologiaan kuuluvia sisältöpainotuksia ovat:

- kirkon sanoitus kasvatuksesta ja sen näkyminen seurakunnan elämässä
- kasteen merkityksen avaaminen ja etsiminen
- kaikenikäiset yhdessä ja erikseen, kaikenikäisten seurakuntalaisuuden tukeminen
- osallisuus, kasvun esteiden poistaminen
- yhdenvertaisuus, turvallisuus
- rohkeus pedagogisten mahdollisuuksien hyödyntämiseen kasvun tukemisessa
- kasvatuksen pitkäkestoiset rakenteet, jotka seurakunnassa rakentuvat esimerkiksi
 - o kirkkovuoden ja jumalanpalveluselämän varaan
 - o täysivaltaisuuden ja osallisuuden varaan
 - o eri-ikäisten elämänkulun vaiheisiin liittyvien tekijöiden varaan

10. Työyhteisö ja hallinto (5 op)

Osaamistavoitteet

Opintokokonaisuuden tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää työyhteisön toimintaan liittyvää dynamiikkaa ja tuntee toimivan työyhteisön peruseriaatteet
- pohtii työyhteisön toimintaa johtajuuden ja alaisena toimimisen näkökulmista
- perehtyy seurakuntansa suunnittelujärjestelmään (toiminta-ajatus, visio, strategiset tavoitteet) ja tuntee seurakuntansa toiminta- ja taloussuunnittelun käytännön sekä osaa laatia oman vastuualueensa toimintasuunnitelman ja talousarvion
- tuntee peruspiirteissään kirkon ja seurakunnan toimintarakenteet, hyvän hallinnon periaatteet, kirkollisen ja muun tarpeellisen lainsäädännön sekä sopimusjärjestelmän ja osaa soveltaa niitä työssään
- tuntee työssään keskeiset kokousmenettelyt ja osaa toimia asioiden valmistelijana, esittelijänä, sihteerinä ja puheenjohtajana
- tuntee työsuojelun ja yhteistoiminnan merkityksen työhyvinvoinnin ylläpitämisessä

Sisältö

Opintokokonaisuuden keskeisen sisällön muodostavat:

- toimivan työyhteisön peruspilarit
- työnantajan ja työntekijän oikeudet ja velvollisuudet; johtaja työyhteisön esimiehenä ja työnantajan edustajana, alainen työyhteisön jäsenenä
- toiminta- ja taloussuunnittelu
- tutustuminen kirkkoneuvoston/seurakuntaneuvoston tai valtuuston kokoukseen
- soveltuvien osien kirkkolainsäädäntö, hallintomenettelyyn liittyvä säädöstö, KirVes-Tes sekä työsuojeluun ja yhteistyöhön liittyvät säädökset
- kokoustaidot

Rakenne

Työyhteisö ja hallinto -opintokokonaisuus (5 op) voidaan toteuttaa kahdella vaihtoehdoisella rakenteella hiippakunnan valinnan mukaan:

1. Lähiopiskelujaksot kahdessa osassa 3 + 2 pv, sisältäen oppimistehtävät ennen ensimmäistä lähijaksoa ja lähijaksojen välissä sekä opintokokonaisuuden lopuksi kokoavan oppimistehtävän ja sen kirjallinen raportoinnin.
2. Lähiopiskelujaksot kolmessa osassa 2 + 1 + 2 pv, sisältäen oppimistehtävät ennen ensimmäistä lähijaksoa ja lähijaksojen välissä sekä opintokokonaisuuden lopuksi kokoavan oppimistehtävän ja sen kirjallisen raportoinnin. Yhden päivän jakso toteutetaan työyhteisökehittäjien johdolla pienemmissä opiskelijaryhmissä lähellä osallistujan seurakuntaa. Tällä jaksolla käsitellään oppijoiden havaintoja työyhteisöjen dynamiikasta.

- Oppimisprosessin ohjaukseen osallistuvat hiippakunnallinen vastuukouluttaja, lakimiesasessori sekä muita asiantuntijoita tarpeen mukaan. Koulutustiimiin kutsutaan mukaan myös työyhteisökonsultti, jonka olisi hyvä olla kommentoijan roolissa koko lähijaksojen ajan.
- Oppimistilanteet hoidetaan dialogisesti useamman paikalla olevan kouluttajan sekä koko ryhmän yhteistyönä. Lähiopiskelujaksojen aikana hyödynnetään monimuotoisia ryhmiä.
- Etukäteistehtävät ja lähiopiskelujaksot muodostavat saumattoman kokonaisuuden, jossa asiaoppimisen painopiste on etukäteislukemisissa ja –tehtävissä. Lähiopiskelujaksoilla syvennetään oppimisprosessia dialogisin menetelmin. Lähiopiskelujakson oppimistilanteet toteutetaan kouluttajien parityönä.
- Hartaudet muodostavat lähiopiskelujaksojen työskentelyssä kantavan elementin.
 1. **Etukäteistehtävät** muodostuvat kirjallisuutta hyödyntäen tehdyistä reflektiivistä kirjoituksista, joiden antia hyödynnetään lähijaksoilla. Olennaisen elementin muodostaa esimiehen kanssa käyty keskustelu opintokokonaisuuden mahdollisuuksista palvella osallistujan omaa työyhteisöä.
 2. **Ensimmäisen (ja toisen) lähiopiskelujakson** painopisteenä on hyvän hallinnon, johtamisen ja työyhteisödynamiikan kysymykset
 3. **Toisella (kolmannella) lähiopiskelujaksolla** painopisteenä on talous, suunnittelu ja papin työssä esille tulevat juridiset pulmat.
 4. **Kokoavassa oppimistehtävässä** opiskelija tutkii työyhteisöön ja hallintoon liittyvää oppimisprosessiaan käyden mm. keskustelun esimiehensä kanssa. Tämän perusteella laaditaan kirjallinen raportti.

Painotukset

- Kokemuksen ja kouluttajien tarjoamien mallien kautta opitaan erittelemään kirkon hengellisen olemuksen, hyvän johtamisen ja hallinnon kysymyksiä.
- Tavoitteena on myös oppia reflektoivaa ja tutkivaa työtettä sekä systeemistä ajattelua.
- Mallioppimisen kautta nähdään kouluttajien sekä keskinäistä että ryhmää vahvistavaa dialogista työtettä.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma

Pastoraalitutkinto suoritetaan tuomiokapitulin hyväksymän henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisesti (HOPS). Se laaditaan yhdessä hiippakuntadekaanin kanssa ordinaatiovalmennuksen päättyessä. Henkilökohtaisessa opintosuunnitelmassa *lähiopetukseen* painottuvat A-toteutusvaihtoehdot ovat *ensisijaisia ja suositeltuja suoritustapoja*. Tuomiokapitulin hyväksymistä perustelluista syistä opintojakson voi suorittaa etäopiskeluna (B-vaihtoehdon mukaan).

Kirkon koulutuskeskuksen vastuulla olevista opintokokonaisuuksista (opintojaksot 3 ja 5-9) pastoraalitutkinnossa pitää olla A-vaihtoehdon mukainen suoritus *vähintään kolmesta opintokokonaisuudesta*. Tuomiokapitulien järjestämiä opintokokonaisuuksia järjestetään vain A-toteutusvaihtoehdon mukaan (opintojaksot 1-2, 4 ja 10).

Porvoon tuomiokapitulille suoritettava pastoraalitutkinto poikkeaa edellä kuvatuista periaatteista siten, että tutkinnossa tulee olla vähintään neljä suoritusta A-vaihtoehdon mukaan.

Arviointi

Uudessa pastoraalitutkinnossa käytetään oppimista tukevia arviointi- ja palautekäytäntöjä, joita ovat mm. itsearviointi, vertaisarviointi sekä kouluttajien antama suullinen ja kirjallinen arviointi. Yksi menetelmä arvioida osaamisen kehittymistä on opiskelijan oppimispäiväkirja. Käytännössä arviointi- ja palautemenetelmät tulevat vaihtelevaan opintokokonaisuusittain, mutta tavoitteena on, että tutkinnon suorittaja saa kannustavaa ja analyttistä palautetta vahvuuksistaan ja kehittämishaasteistaan suhteessa kuhunkin opintokokonaisuuteen

Opintojaksoja ei arvioida numeerisesti, vaan opiskelijan suoritus arvioidaan joko hyväksytyksi tai hylätyksi. Opintokokonaisuus voidaan hylätä, jos opintokokonaisuuden tavoitteet eivät ole toteutuneet tai opintosuoritukset ovat puutteellisia. Opintokokonaisuuden uusimisesta tai täydentämisestä sovitaan vastuukouluttajan kanssa.

Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT)

Pastoraalitutkintoa uudistettaessa yhtenä tavoitteena on ollut tunnistaa opiskelijan mahdollinen aikaisemmin hankittu osaaminen. Papin koulutuspolkutyöryhmän valmistelussa esitettiin, että ”Tutkinnon suorittajan on henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä mahdollista esittää korvattavaksi enintään 12 op aikaisemmin hankitulla osaamisella (pitkä alan työkokemus, alan erityiskoulutus, vastaava ulkomainen pastoraalikoulutus, akateemiset jatko-opinnot). Laajemmasta korvaavuudesta päättää anomuksesta tuomiokapituli. AHOT-menettelyssä sovelletaan Kirkon koulutuskeskuksen laatimia ohjeita.”

Hyväksiluennan periaatteissa on olennaista tiedostaa kaksi näkökulmaa. Yhtäältä ei ole tarkoituksenmukaista, että opiskelija opiskelee uudelleen asioita, joita vastaava osaaminen hänellä jo on. Toisaalta on muistettava, että pastoraalitutkintoon voi sisältyä samoja aineksia kuin esimerkiksi yliopisto-opintoihin, mutta pastoraalitutkinnon tarkastelunäkökulma on toinen. Tavoitteena on syventää papin ydinosaamista ja tukea hänen kehittymistään kirkon työn ammattilaiseksi. Keskiössä eivät siis ole ensi sijassa akateemisen teologian sisällöt, vaan papin työ ja teologisen aineksen soveltaminen käytännön työhön.

Hyväksiluenta edellyttää tapauskohtaista harkintaa, jolloin opiskelijan osaamista peilataan opintokokonaisuuden osaamistavoitteisiin. Yksi esimerkki mahdollisesta hyväksilukemisesta on se, että teologisen jatkotutkinnon suorittaneelta lisensiaatilta tai tohtorilta luetaan hyväksi hänen tutkimusteemaansa tai opintoihinsa läheisesti liittyvä opintokokonaisuus. Toinen esimerkki on, että kokeneelta kirkon työn ammattilaiselta luetaan hyväksi opintokokonaisuus, joka liittyy kiinteästi hänen aikaisempaan työhistoriaansa. Molemmissa tapauksissa on kuitenkin otettava huomioon, että pastoraalitutkinnossa opintokokonaisuuksien aihepiiriä tarkastellaan papin työn eikä akateemisen tutkimuksen tai esimerkiksi kanttorin, diakoniatyöntekijän, nuorisotyönohjaajan, varhaiskasvatuksenohjaajan jne. tehtävien näkökulmasta.

Hyväksiluentaa koskevat ratkaisut tehdään laadittaessa tutkinnon suorittajan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa (HOPS). Käytännössä päätökset tekee hiippakuntadekaani, joka tarvittaessa konsultoi asianomaisen opintokokonaisuuden vastaavaa kouluttajaa Kirkon koulutuskeskuksessa. Yleensä opintokokonaisuudet hyväksiluetaan kokonaisuuksina. Mikäli perustelluista syistä on tarvetta opintokokonaisuuden osittaiseen hyväksilukemiseen, silloin opiskelijalle räätälöidään oppimistehtävät B-vaihtoehdon mukaisesti.

Siirtymäsäädökset ja opintojen muuntaminen

Piispainkokouksen 13. päivänä syyskuuta 2000 hyväksymän pastoraalitutkinnon voi suorittaa vuoden 2017 loppuun saakka. A-vaihtoehdon mukaisia osioita ei järjestetä enää vuoden 2014 jälkeen. Saarna- ja opetusnäytteitä sekä B-vaihtoehdon mukaisia osioita on mahdollista suorittaa vielä vuonna 2017, kuitenkin siten, että suoritukset voidaan ottaa huomioon vuoden 2017 puolella järjestettävässä pastoraalitutkinnon publiikissa.

Ellei nykyisten vaatimusten mukaan aloittanut pastoraalitutkinnon suorittaja ole saanut tutkintoa valmiiksi 31.12.2017 mennessä, hänen on siirryttävä suorittamaan sitä uusien vaatimusten mukaisesti ja tehtävä tätä varten henkilökohtainen opintosuunnitelma, jonka hiippakuntadekaani hyväksyy. Tällöin seuraavat nykyisten vaatimusten mukaiset osiot ja uusien vaatimusten mukaiset osiot vastaavat toisiaan sellaisenaan:

2. Kirkon tunnustus	4. Kirkon usko, tunnustus ja ekumenia
5. Jumalanpalveluselämä	5. Spiritualiteetti ja jumalanpalveluselämä
6. Sielunhoito	8. Sielunhoito
7. Kristillinen kasvatus	9. Kristillinen kasvatus

Vuoden 2000 vaatimusten mukaiset osiot 1. Raamattutieto ja 4. Raamattu, tunnustus ja julistus vastaavat vain yhdessä uusien vaatimusten mukaista osiota 3. Sana ja elämä. Samoin vaatimusten mukaiset osiot 3. Kirkon hallinto ja 8. Seurakunta työyhteisönä vastaavat vain

yhdessä uusien vaatimusten mukaista osiota 10. Työyhteisö ja hallinto. Vanhan tutkinnon osasuorituksia (nykyiset osiot 1. Raamattutieto tai 3. Kirkon hallinto) ei lueta hyväksi. Saaranäytettä (osio 9) ja opetusnäytettä (osio 10) ei myöskään lueta hyväksi.

Siirtymävaiheessa joudutaan ottamaan huomioon myös seuraavia näkökohtia:

- **Vuodesta 2015 lähtien UUSI on normaalitapaus**, VANHA on vain poikkeustapaus eli suositellaan, että mahdollisimman moni siirtyy uuteen tutkintorakenteseen.
- Opiskelija voi siirtyä suorittamaan uuden tutkinnon mukaisia opintoja heti vuoden 2015 alusta alkaen. Siirtyminen edellyttää henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) päivittämistä yhteistyössä hiippakuntadekaanin kanssa. Mahdollisia opintokokonaisuuksien vanhoja osasuorituksia ei tulla huomioimaan siirryttäessä vanhasta tutkinnosta uuteen.
- **Vanhan mukaan** kannattaa jatkaa lähinnä silloin, jos tutkinto on lähes valmis. KK:n ja hiippakuntien vanhoja osioita voi siirtymäaikana suorittaa etävaihtoehtoina (B). Tarkoituksena ei kuitenkaan ole, että siirtymäaikana koko tutkintoa lähdeittäisiin rakentamaan vanhanmallisten etävaihtoehtojen pohjalle. Jos siirtymäaika alkaa lähestyä loppuaan (-31.12.2017) ja tutkinto on edelleen kesken, opiskelijan on siirryttävä suorittamaan uutta tutkintoa. Siirtymävaiheessa on välttämätöntä, että aikaisempaan rajaukseen A- ja B-vaihtoehtojen määrästä suhtaudutaan joustavasti.
- **Uuteen tutkintoon siirtyvät** ne, joilla pastoraalitutkinto on vasta alkuvaiheessa. Siirtymistä kannattaa suositella, jos vain 2-4 opintokokonaisuutta on suoritettuna.
- **Uuteen tutkintoon siirtyville** kirjataan automaattisesti suoritetuiksi 1. Ordinaatiovalmennus ja 2. Perehdyttäminen. Neljän opintojakson kohdalla korvaavuus toimii suoraan. Vanhan 2. Kirkon tunnustus -opintojakson kohdalla opiskelija saa "lahjaksi" 2 op (vanha oli 4 op, uusi on 6 op). Kahdessa tapauksessa kaksi vanhaa jaksoa vastaa yhdessä yhtä laajempaa uutta (vanhat 1. Raamattutieto + 4. Raamattu, tunnustus ja julistus = uusi 3. Sana ja elämä, vanhat 3. Kirkon hallinto + 8. Seurakunta työyhteisönä = uusi 10. Työyhteisö ja hallinto). Siirtyminen teettää lisätöitä kahden kokonaan uuden opintojakson verran: 6. Diakonia, missio ja globaali vastuu sekä 7. Viestintä ja vuorovaikutus.
- Uutta tutkintoa suorittava ei voi vuoden 2015 alusta lähtien suorittaa **vanhan tutkinnon etävaihtoehtoja** (uusimuotoisista ei anneta numeroarvosanaa, jota taas vanhaan tutkintoon tarvitaan) muuten kuin **kahdessa KK:n** -opintokokonaisuudessa (4. Raamattu, tunnustus ja julistus ja 8. Seurakunta työyhteisönä). Niiden tarkoituksena on täydentää muutoin hyväksilukematta jääviä vanhanmallisia opintokokonaisuuksia 1. Raamattutieto ja 3. Kirkon hallinto.